

Skender, Skenderbeg, Skenderovići: o jednoj tradiciji u korijenu jednog bunjevačkog prezimena

Robert Skenderović*

Sažetak

Među bačkim Bunjevcima (bunjevačkim Hrvatima) rašireno je i poznato prezime Skenderović. Podrijetlo pojedinih rodova, odnosno porodica, predmet je interesa mnogih ljudi. Istraživanje (etno)geneze pojedinih porodica često počinje tumačenjem prezimena. Međutim, neznanstvene metode ili ograničeno znanje o povijesti oblikovanja prezimena često dovode do krivih zaključaka. Tako se i za bunjevačko-hrvatsko prezime Skenderović često tvrdi da dokazuje muslimansko ili albansko podrijetlo bunjevačkih Skenderovića. Iako je nesumnjivo točno da korijen toga prezimena sadrži albansku inačicu imena Aleksandar – Skender, tvrdnje da bunjevački Skenderovići imaju albanske ili muslimanske korijene nemaju nikakvih dokaza u povijesnim izvorima. U ovome radu objašnjava se povezanost bunjevačkog prezimena Skenderović s tradicijom štovanja albanskog junaka Skender-bega kao katoličkog junaka koji se iskazao u borbi protiv Osmanlija.

Ključne riječi: Bunjevci, Bačka, prezime Skenderović

Uvod

Bunjevačka prezimena u osnovi dijele neke zajedničke značajke s prezimenima ostalih Hrvata, zapravo čak i svih Slavena, pa i svih europskih naroda. Većina slavenskih prezimena patronimičkog je podrijetla, odnosno većina prezimena su patronimici nastali prema imenu oca – primjerice Petrović od Petra, Ivanović od Ivana, Marković od Marka itd. Osim toga postoje i prezimena nastala od imena majke (primjerice Anić od Ana), imena nastala po zanimanju pretka (primjerice Kovač od kovača, Mesarić od mesara itd.), prema mjestu podrijetla ili etničkoj pripadnosti pretka (primjerice Horvat prema Hrvatskoj, Ostrogonac prema Ostrogonu, Tukuljac prema Tukulji itd.), prema bračnoj odrednici pretka (primjerice Domazet – od domazeta), prema nadimku pretka (primjerice Ćosić od ćosav) itd.

---

* viši znanstveni suradnik, Hrvatski institut za povijest, Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje, Slavonski Brod

Živeći pod osmanlijskom vlašću ili na njenim granicama mnogi su Hrvati toga prostora imali neke nadimke čiji je jezični korijen bio „orijentalan“, odnosno koji su bili turskog, perzijskog, albanskog ili kojeg drugog istočnjačkog podrijetla. Ti su nadimci često postajali korijen prezimena njihovih potomaka. Takva su prezimena Hećimović (od hećim – liječnik), Kujundžić (od kujundžija – zlatar), Dizdar (od dizdar – zapovjednik tvrđave) itd.

Tradicija Hrvata s prostora tromede dalmatinskog zaleđa, Bosne i Hercegovine stvorila je i neke „ratničke“ nadimke koji su vremenom postali prezimena. Takvi su nadimci bili dosta česti jer su Hrvati u tome prostoru tijekom ranog novog vijeka (16. – 18. stoljeća) stalno ratovali u brojnim osmanlijsko-mletačkim sukobima, a to je upravo bilo i razdoblje formiranja većine suvremenih hrvatskih prezimena.

Među bačkim Bunjevcima, potomcima bunjevačkih Hrvata koji su u Bačku doselili iz spomenute bosansko-hercegovačko-dalmatinske tromede, postoje dva prezimena koja se mogu smatrati istodobnim prezimenima ratničkog i orijentalnog podrijetla. Prvo među njima je vrlo često hrvatsko prezime Delić, koje dolazi od delija, tj. od turske riječi *deli*, što znači mahnit, hrabar čovjek. Delijom su se često nazivali hrabri ratnici, pa je i prezime Delić postalo poznato hrvatsko prezime. Prema Anti Sekuliću prezime Delić bilo je zapisano među subotičkim Dalmatincima-Bunjevcima, tj. bunjevačkim Hrvatima već 1686. godine, a moguće je da je i mnogo starije.¹ Drugo je prezime Skender, tj. Skenderović. To se prezime u inačici Skenderović prema Anti Sekuliću javlja u Subotici i okolnim mjestima (Tavankutu, Žedniku i Čantaviru) također još od 1686. godine.² Međutim, prvi poznati zapis ne treba značiti da su Skenderi/Skenderovići doselili tek navedene godine i moguće je da su živjeli zajedno s ostalim subotičkim Dalmatincima-Bunjevcima i ranije.

Prezime Skender/Skenderović među katolicima u Dalmaciji povezano je s tradicijom albanskog plemića Skender-bega. On se u 15. stoljeću borio protiv Osmanlija uz potporu mediteranskih katoličkih država i Pape te je zbog toga bio slavljen među bosansko-hercegovačkim i dalmatinskim Hrvatima. No i sâm je Skender-beg dobio ime Skender prema tradiciji koja je tada već bila stara skoro dva tisućljeća, a odnosila se na uspomenu na velikog makedonskog kralja Aleksandra.

Aleksandar Veliki

Tradicija muškog imena Aleksandar (pa po njemu i albanske inačice Skender) počinje s makedonskim kraljem Aleksandrom Velikom (poznatim i kao Aleksandar Makedonski). Aleksandar je rođen 356. godine prije Krista, a njegov je otac bio makedonski kralj Filip II. On je odlučio ujediniti čitavu Grčku pod svojom vlašću te je napao grčke gradove na čijem je čelu bila Atena. Nakon poraza Atene i njenih saveznika sklopljen je mir i svi su grčki gradovi ušli u savez na čijem je čelu bio Filip II. Međutim, makedonska vlast nad grčkim gradovima nije bila općeprihvaćena. Naj-

¹ Ante Sekulić, *Osobna imena, prezimena i nadimci bačkih Hrvata*, Subotica, 2006., 66.

² A. Sekulić, *Osobna imena, prezimena i nadimci bačkih Hrvata*, 66.

poznatiji protivnik bio je grčki filozof Demosten poznat po svojim govorima protiv Filipove vlasti, tzv. filipikama. Demosten je tvrdio i da Filip II. nije pravi Grk, nego da je barbarin. Uz to, Filip II. je imao mnogo neprijatelja i među vlastitim Makedoncima. Godine 336. pr. Kr. ubio ga je vlastiti sluga, ali se nikad nije doznalo tko je stvarno stajao iza njegova ubojstva.

Odmah nakon očeve smrti za novog je kralja Makedonaca proglašen Aleksandar. Njegovu vlast prihvatili su i gotovo svi grčki gradovi, osim Sparte. Kasniji Aleksandrovi uspjesi pokazuju da je on imao nesumnjivo velik politički i vojni talent, ali i da je bio dobro pripreman za preuzimanje prijestolja. To ne treba čuditi jer Aleksandar je odrastao uz očeve političke i vojne uspjehe, a jedan od učitelja bio mu je i čuveni filozof Aristotel.

Kada je 336. godine pr. Kr. preuzeo vlast, Aleksandar se morao suočiti s najvećim neprijateljem Grka – s velikom istočnom državom Perzijom. Već je njegov otac namjeravao napraviti vojni pohod na Perziju, pa je Aleksandar nakon preuzimanja vlasti samo nastavio učvršćivanje grčkog saveza i pripreme za novi rat. Godine 334. pr. Kr. Aleksandar je krenuo u rat protiv Perzije. Iako je Perzija bila ogroman imperij, Aleksandar je imao sreće što je ona tada bilo u velikoj krizi. Perzijski kralj Darije III. morao se boriti sa samovoljom mnogih satrapa, upravitelja perzijskih provincija (satrapija). Osim toga, grčka je vojska u to doba bila iznimno dobro uvježbana. Temelj grčke vojske činili su teško oklopljeni pješaci koji su se borili u ubojitim borbenim formacijama – falangama. Aleksandar Veliki je 334. u bitci kod Granika i 333. godine u bitci kod Isa ostvario dvije velike pobjede protiv perzijskog kralja Darija III. Te veličanstvene pobjede donijele su Aleksandru Velikom besmrtnu slavu. Godine 332. osvojio je Egipat, a 331. i treći je puta porazio Darija III. kod Gaugamele te je zatim ušao u Perzepolis, glavni grad Perzije.

Na svojim pohodima Aleksandar je osvojio mnoge gradove, ali je isto tako i osnovao nekoliko novih gradova koji su po njemu dobili ime Aleksandrija. Među njima je svakako najpoznatija bila egipatska Aleksandrija, poznata kao bogat grad koji je u kasnijim stoljećima postao slavan i po svojoj bogatoj i velikoj knjižnici.

Aleksandar je nakon poraza Perzijanaca nastavio osvajanja te je sa svojom vojskom stigao sve do Indije. Održavanje vlasti u svim pokorenim zemljama bilo je velik izazov te je Aleksandrova vladavina vremenom postajala ugroženija. No, njegov slavni niz pobjeda i osvajanja završila je nenadana smrt. Godine 323. pr. Kr. Aleksandar je umro u svojoj palači u Babilonu u 33. godini života. Tako je završila povijest jednog od najvećih junaka svih vremena. Njegova slava ostala je trajna u kulturi naroda Europe i Bliskog istoka. Zbog njega je ime Aleksandar smatrano imenom velikih junaka i kraljeva.

Skender-beg Kastrioti

Tijekom osmanlijskih osvajanja mnoge su tradicije i kulturna naslijeđa osvojenih naroda ušle u baštinu Turaka Osmanlija. Tako je i tradicija slavljenja Aleksandra Velikog u osmansko doba dobila novu dimenziju. Ona je bila preoblikovana prema

potrebama i svjetonazoru Turaka Osmanlija koji su svu naslijeđenu tradiciju nastojali uklopiti u svoju islamsku kulturu. Tako je i ime Aleksandar ušlo u tursku tradiciju kao muslimansko ime u turskom obliku kao Iskender, a na Balkanu i u albanskom obliku kao Skender.

Skender je bilo tursko ime i albanskog junaka Gjergja Kastriota (r. Kruja, 1405. – u. Lješ, 1468.) ili kako su ga u hrvatskoj narodnom pjesništvu nazivali – Juraj ili Jure Kastriotić. Gjergj je bio pripadnik albanske plemićke obitelji Kastriota. Njegov je otac Ivan (Gjon) bio ugledni albanski plemić koji je priznavao tursku vrhovnu vlast. Kao izraz pokornosti turskom sultanu, Ivan je svojeg sina Gjergja u dječjačkoj dobi morao dati Osmanlijama kao „danak u krvi“. Točnije, bio je poslan u janjičarsku školu gdje je primio islam. Gjergj je bio sposoban mladić te je brzo napredovao u osmanlijskoj vlasti. Kao izvrstan vojnik dobio je ime Skender. Godine 1440. postao je već sandžak-beg Debarskog sandžaka u današnjoj Sjevernoj Makedoniji. Tako je Gjergj pod imenom Skender i osmanlijskom funkcijom bega ostao u povijesti upamćen kao Skender-beg. Međutim, 1443. godine tijekom bitke kod Niša u kojoj su se Osmanlije sukobile s ugarskom vojskom Jánosa Hunyadija i srpskom vojskom Đurđa Brankovića došlo je do velikog preokreta u glavi Skender-bega. On tada bježi iz osmanlijske vojske, odbacuje islam te će od tada sve do svoje smrti biti zakleti neprijatelj Turaka Osmanlija. Gjergj zvani Skender-beg ubrzo nakon bitke kod Niša osvaja albanski grad Kruju i iz njega počinje širit svoju vlast.

Gjergj je godine 1444. uspio postati vođa tzv. Lješke lige, saveza albanskih i crnogorskih plemića koji su se borili protiv Turaka Osmanlija. Taj je vojni savez imao potporu Venecije te je smatran katoličkim vojnim savezom koji se borio protiv Osmanlija. Lješka liga je uspješno odolijevala osmanlijskim napadima godinama. Štoviše, uskoro su priznali vrhovnu vlast Alfonsa V. Aragonskog, kralja Napulja i Sicilije, što im je osiguravalo pomoć u ljudstvu i sredstvima. Međutim, među vođama Lješke lige došlo je do razdora. Veći dio vođa sklopio je 1450. godine mir sa sultanom te se okrenuo protiv Skender-bega. Nakon toga Gjergj Skender-beg nastavlja voditi borbu protiv Osmanlija uz pomoć napuljskog kralja Alfonsa V. Aragonskog. Tijekom nastavka ratovanja ostvario je još nekoliko velikih pobjeda. Godine 1453. pobijedio je osmanlijsku vojsku na polju Pologu (blizu Tetova u Sjevernoj Makedoniji) te je u dvoboju porazio osmanlijskog vojskovođu Ibrahim-pašu.

Nakon smrti Alfonsa V. 1458. godine Skender-beg je ostao vjeran njegovu nasljedniku Ferdinandu I. Štoviše, tijekom 1460. – 1462. čak je za njega ratovao u Italiji. U isto je vrijeme nastavio uspješno odolijevati osmanlijskim vojnim ekspedicijama koje su slane na njega. U to je vrijeme na papinskom prijestolju bio papa Pio II. (1457. – 1464.). On je bio oduševljen Skender-begovom borbom protiv Osmanlija te je sanjao o križarskom pohodu udruženih katoličkih zemalja protiv Osmanlija na Balkanu. Međutim, 1464. godine papa Pio II. umire. Ideju o katoličkom križarskom pohodu pokušale su nakon toga ostvariti Venecija i ugarski kralj Matija Korvin, ali već 1465. posustaju. Štoviše, 1466. godine Osmanlije kreću u veliki vojni pohod na Albaniju pa novi papa Pavao II. (1464. – 1471.) poziva europske vladare da pomognu Skender-begu. U prosincu 1466. godine Skender-beg je posjetio Rim gdje

su ga dočekali kardinali i pučanstvo te je slavljen kao veliki junak katoličkog svijeta. No, Skender-beg je tada već bio star i iscrpljen od mnogih godina ratovanja. Dvije godine nakon posjeta Rimu Skender-beg umire u Lješju. Uspomena na njega ostala je dugo jaka među stanovništvom Balkana.

Skender-beg u „Razgovoru“ Andrije Kačića Miošića

Kao veliki katolički ratnik koji se borio protiv Turaka Osmanlija, Skender-beg je bio slavljen i među Hrvatima. Njegova junačka djela bila su opjevana u narodnim pjesmama koje su recitirane ili pjevane na narodnim okupljanjima. Skender-begova slavna djela opjevao je i čuveni dalmatinski franjevac Andrija Kačić Miošić u svojem djelu *Razgovor ugodni naroda slovinskoga*.

Kačićev *Razgovor ugodni naroda slovinskoga* bio je vrlo popularan među podunavskim Hrvatima. Prema Ivanu Kukuljeviću Sakcinskom, Kačićevo je slavno djelo čak i tiskano prvi puta u Budimu, ali to nikad nije dokazano te se danas smatra da je prvo izdanje tiskano u Veneciji 1756. godine.³ Kačićev je *Razgovor ugodni naroda slovinskoga* bio toliko popularan među podunavskim Hrvatima da su pojedina pjevanja iz toga djela bila objavljivana i u hrvatskim kalendarima koji su u to vrijeme tiskani u Budimu, a danas su u povijesti književnosti poznati pod skupnim imenom *Ilirički kalendari*. Tijekom 1760-ih godina Iliričke kalendare je u Budimu uređivao franjevac Emerik Pavić, koji je bio veliki poštovatelj Andrije Kačića Miošića. U Iliričkom kalendaru za 1766. godinu izdanom u Budimu Pavić je objavio upravo Kačićevo pjevanje o Skender-begu iz *Razgovora ugodnog naroda slovinskoga* što je istaknuto i u samome naslovu toga kalendara: *Kalendar ili uregjeno prikazanje nediljah i svetkovinah kakono i pripovidka s pismama od Viteza Gjure Castrioticha iliti Scanderbega s godissnjima događaji i vassarih na razgovor Illyrah, za godisste 1766. upisan. Sstampan u Budimu po Leopoldu Francesku Landerreru*.⁴ Jedini sačuvani primjerak toga kalendara čuva se danas u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu.

Kačić u svojim pjesmama o Skender-begu piše zapravo faktografski vrlo precizno o brojnim borbama i događajima u kojima je sudjelovao. Tako u poglavlju pod naslovom „Jure Poglavica od Rascie, dade Caru pomoć protiva Kralju Ungarskomu“ opisuje događaje koji su se doista dogodili 1444. godine:

„Buduć se opet zavadio kralj ungarski s carem Muratom, i želeći Jure Kastriot, princip od Albanie, dati mu pomoć, bi potribitio da priidje priko deržave Jurja Brankovića, tasta Muratova, koi veće dobra želeći Turkom, nego kerštjanom, nedade mu prići priko svoje zemlje i sastat' se s vojvodom Jankom. Videć Skenderbeg iliti Jure Kastriot tu veliku opačinu rečenoga poglavice, razserdi se na njega žestoko, pak

---

³ Ivan Kukuljević Sakcinski, *Bibliografija hrvatska*, Dio prvi (Tiskane knjige), Zagreb, 1860., 61.

⁴ Robert Skenderović, *Povijest podunavskih Hrvata (Bunjevaca i Šokaca) od doseljavanja do propasti Austro-Ugarske Monarhije*, Subotica – Slavonski Brod, 2017., 167.

ulizavši na sramotu u Rasciu, poče gorje nego Turke robiti i paliti sela i varoše; ma ne može imati sriće da se sastane s vojvodom Jankom...“⁵

Doista, 1444. godine srpski je despot Đurađ Branković okrenuo leđa kršćanskim saveznicima te je tako pomogao Osmanlijama održati svoju vlast na Balkanu. Osim toga što je Kačić doista povijesno točno ispjevao spomenute događaje, za razumijevanje štovanja Skender-bega među Hrvatima (kako dalmatinskim tako i podunavskim) važno je što je i Kačić njega smatrao katoličkim junakom. Štoviše, Kačić je i Skender-begova oca Gjona prikazao kao pravog katolika:

„Otac Jure Kastriotića biše pravi štovaoc svete matere crkve, koi žestok rat imade s Memedom Pervim, protivu njemu vojeva i svoju banovinu obrani. Ali posli smerti Memedove od njegov sina Murata bi teško naskočen i nemogući se više braniti, bi uslovan davati mu harače, i sve sinove u tutiu.“⁶

Dakle, u to doba 18. stoljeća Kačić je smatrao Gjona (Ivana) Kastriota katolikom, a isto tako i Gjergja (Jurja) Kastriota – Skender-bega. Nesumnjivo je da ga tako nije doživljavao samo Andrija Kačić Miošić, nego svi Hrvati u Dalmaciji, a i bunjevački Hrvati u ugarskom Podunavlju.

Skenderi iz Imotske krajine

Bunjevačko prezime Skenderović javlja se i u Subotici i okolnim mjestima. U početku se u zapisima pojavljivalo u tri oblika: Skender, Skenderov i Skenderović. Stoga je u potrazi za korijenima bačkih (subotičkih) Skenderovića važno utvrditi gdje u Dalmaciji žive katolički Skenderi, ali i gdje drugdje ima katoličkih Skendera i Skenderovića.

Skenderi danas u Hrvatskoj najviše žive u Imotskoj krajini, osobito u selu Dobrinču. Poznato je također da veći broj Skendera živi u Bilaju kod Gospića, zatim u Gorskom kotaru u okolici Delnica, a ima ih i kod Pokupskog i u Pisarovini.⁷ Dakle, danas se može govoriti o barem pet grupa katoličkih Hrvata Skendera – dalmatinskim, ličkim, goranskim, pokupskim i (naravno) bačkim Skenderima (danas Skenderovićima).

S obzirom na činjenicu da su bački Bunjevci nesumnjivo došli u Bačku s prostora bosansko-hercegovačko-dalmatinske tromeđe, za povijest bačkih Skenderovića najvažnija je pojava prezimena Skender u tome prostoru, tj. najvažnija je upravo povijest Skendera u Imotskoj krajini. A povijesni izvori dokazuju da imotski Skenderi potječu iz sela Dobrinča te da su dobili svoje prezime prema pretku Nikoli Piplici zvanom Skender-beg, odnosno da su prije toga bili Piplice. Rod Piplica nesumnjivo je autohton na tome području i može ga se pratiti i prije. Točnije, 1686. mletač-

⁵ Andrija Kačić Miošić, *Razgovor ugodni naroda slovinskoga*, Zagreb, 1862., 79.

⁶ A. K. Miošić, *Razgovor ugodni*, 116.

⁷ O Skenderima u Bilaju više u: Karl Kaser, Hannes G. Randits, Siegfried Gruber, *Popis Like i Krbave 1712. godine: obitelj, zemljišni posjed i etničnost u jugozapadnoj Hrvatskoj*, Zagreb, 1997., 283-285; O Skenderima u Gorskom kotaru više u: Antun Burić, *Povijesna antroponimija Gorskog kotara u Hrvatskoj 1438. – 1975.*, Rijeka, 1983., 297.

ki je dužnosnik Giorgio Calergi popisao izbjeglice koji su tada pobjegli s prostora Imotske krajine pred mletačko-osmanskim sukobima te je zapisao da je u Zagvozdu živjela obitelj Petra Piplice (*Pietro Pipliza*) s osam članova. Bilo je to vrijeme Velikog bečkog rata, koji je u Dalmaciji zvan Morejski rat (1684. – 1699.), a poznato je da je upravo tijekom toga rata s navedenog šireg prostora bosansko-hercegovačko-dalmatinske tromeđe u Bačku stigao zadnji val doseljenih Dalmatinaca-Bunjevaca. Jesu li Piplice iz Zagvozda ili iz susjednog mjesta Dobrinča nije poznato, ali je prema povijesnim izvorima očito da se radilo o autohtonom starinačkom rodu koji je živio u Imotskoj krajini.

Godine 1725. Mletačka je Republika napravila zemljišnik (katastar) za Imotsku krajinu. U tome je zemljišniku zapisano da je u selu Dobrinča živio Nikola Piplica zvan Skender-beg s 10 čeljadi i 12 kanapa zemlje.⁸ Kasnije su njegovi nasljednici Nikolini nadimak prihvatili kao prezime Skender. Dakle, taj zemljišnik dokazuje da su imotski Skenderi podrijetlo vukli od Nikole Piplice kojeg su zvali Skender-beg, odnosno da je doista među dalmatinskim Hrvatima postojao običaj da se pojedincima najčešće zbog ratničkih zasluga dade nadimak Skender-beg. U isto vrijeme, ovaj je dokumentirani slučaj i primjer je kako je nadimak Skender-beg postao prezime Skender.

Skenderovići u Subotici

Prezime Skenderović danas nose brojne muslimanske obitelji u Bosni i Hercegovini, ali u jednakoj je mjeri zastupljeno i među Hrvatima. Najveći korpus Hrvata Skenderovića čine subotički Skenderovići, nastanjeni u gradu Subotici i okolnim mjestima. Subotički Skenderovići nisu jedini Hrvati koji nose to prezime. Poznato je da Skenderovići kao Hrvati katolici žive i u Dragonošću u Turopolju. Oni su se tamo doselili oko 1630-ih godina, ali se ne zna otkuda.⁹ Također, danas još nije poznato imaju li turopoljski i bački Skenderovići rodovske veze. Za bačke Skenderoviće zna se da se pojavljuju u Subotici i okolici odmah nakon Velikog bečkog rata (1683. – 1699.). Bački Skenderovići se u to doba u Subotici pojavljuju kao ratnici koji su se borili protiv Turaka Osmanlija, baš kao i ostali Dalmatinci-Bunjevci, odnosno bunjevački Hrvati.

Skenderovići se u Subotici prvi puta javljaju na samom početku 18. stoljeća. Prema zapisima u maticama krštenih, vjenčanih i umrlih rkt. župe u Subotici, vidljivo je da su subotički Skenderovići bili dio dalmatinsko-bunjevačke zajednice u tome gradu i okolici te da nema nikakvih zapisa koji bi dokazivali da su došli s nekom drugom migracijom ili da imaju neko drugo etničko podrijetlo. Osim toga, matice rimokatoličke župe u Subotici iz 18. stoljeća nedvojbeno dokazuje da je prezime Skenderović na području grada Subotice i okolice nastalo od prezimena Skender.

---

⁸ Petar Matković, *Stanovništvo Zagvozda od sredine XVII. stoljeća do početka I. svjetskog rata*, Split, 2017., 54.

⁹ Emilij Laszowski, *Povijesni spomenici plem. općine Turopolja nekoć „Zagrebačko polje“ zvane*, knj. 4, Zagreb, 1908., 129.

Prema zapisima u najstarijim maticama krštenih, vjenčanih i umrlih subotičke rimokatoličke župe iz prve polovice 18. stoljeća, može se utvrditi da su subotički Skenderi-Skenderovići potomci sedmorice muškaraca: Tadije, Fabijana, Marijana, Gašpara, Tobije, Tome i Gabrijela.

Prvi zapis subotičkih Skendera, tj. Skenderovića može se naći u matici krštenih. Dana 23. kolovoza 1705. krštena je Margareta, kći Tadije Skendera (*Thaday Szkender*) i njegove žene Helene.¹⁰ Tadija je prema zapisima u maticama imao najmanje osmero djece – kćeri Margaretu, Katarinu, Magdu, Luciju i Olivu te sinove Tadiju, Stjepana i Mateja. Zbog nepotpunih zapisa u maticama naše je znanje o njima fragmentarno, ali datum krštenja Margarete dokazuje da je Tadija prvi poznati subotički Skender, tj. Skenderović i da je rođen sigurno prije 1700. godine. U prvim zapisima Tadija je zapisivan kao Tadija Skender, ali već 1722. godine, prilikom krštenja njegova sina Stjepana, zapisan je kao Tadija Skenderović.

Uz Tadiju Skendera, tj. Skenderovića, među najstariju poznatu generaciju subotičkih Skenderovića pripadaju još Fabijan, Marijan, Gašpar i Tobija. Zapisi u matici rimokatoličke župe Subotice dokazuju da su i oni rođeni prije 1700. godine.

Fabijan se pojavljuje s prezimenom „Szkender“ u zapisu krštenja njegova djeteta iz 1717. godine (bez navoda imena djeteta te dana i mjeseca krštenja).¹¹ U kasnijim se zapisima i on pojavljuje s prezimenom Skenderović, a ti zapisi pokazuju da je tijekom života imao najmanje sedmero djece. Prema godini krštenja prvog zapisanog djeteta također se može sa sigurnošću tvrditi da je Fabijan rođen prije 1700. godine te da spada u generaciju Tadije Skenderovića.

Za Marijana Skenderovića znamo iz zapisa o udajama njegovih kćeri Vide i Marte. Prema zapisu vjenčanja njegove kćeri Vide koja se udala 23. studenoga 1721. godine, Marijan je tada već upisan kao pokojnik (*defuncti*) te je sigurno da je umro prije toga datuma. Njegova kći Marta udala se 1722. godine, pa o njegovu potomstvu znamo samo da je imao dvije kćeri. Prema godinama udaje Vide i Marte može se zaključiti da je Marijan rođen oko 1700. godine ili prije, pa se tako i njega može uvrstiti među petoricu najstarijih poznatih subotičkih Skenderovića.

Gašpar Skenderović prvi se puta pojavljuje u maticama kao „Kaspar Skender“ otac kćeri Julijane koja je krštena 4. veljače 1714. godine.¹² Prema datumu krštenja Julijane vidljivo je da je i Gašpar rođen prije 1700. godine, što ga uvrštava među petoricu najstarijih poznatih subotičkih Skenderovića. Gašpar je također imao mnogobrojnu obitelj. U maticama je upisano osam krštenja njegove djece. Među njima osobito je važno jedno. Dana 24. siječnja 1716. Gašparu Skenderu (Skenderoviću)

¹⁰ IAS, Matična knjiga krštenih, potvrđenih, vjenčanih i umrlih rimokatoličke župe Subotice 1687. – 1756., p. 18.

¹¹ IAS, Matična knjiga krštenih, potvrđenih, vjenčanih i umrlih rimokatoličke župe Subotice 1687. – 1756., p. 29.

¹² IAS, Matična knjiga krštenih, potvrđenih, vjenčanih i umrlih rimokatoličke župe Subotice 1687. – 1756., p. 22.

i njegovoj ženi Mariji rodio se sin Pavao.¹³ Taj je Pavao jedini Pavao Skenderović poznat iz toga vremena pa ga treba vezati uz poznatog Pavla Skenderovića koji je 1738. godine u borbi s Osmanlijama zajedno s mnogim drugim Subotičanima bio zarobljen te je kasnije pušten kući da skupi otkupninu za ostale zarobljene pripadnike subotičke postrojbe.¹⁴

Kao peti pripadnik najstarije generacije subotičkih Skenderovića u matici krštenih rkt župe u Subotici pojavljuje se Tobija Skender, upisan 1714. kao „Tobias Szkender“. O njemu matice donose samo jedan zapis prema kojem je 17. prosinca 1714. godine u Subotici krštena njegova kći „Tomissa“.¹⁵ Godina krštenja Tomisse dokazuje da je i Tobija bio rođen prije 1700. godine, što ga uvrštava među pet najstarijih poznatih subotičkih Skenderovića.

Nakon spomenute petorice u maticama se spominju Toma i Gabrijel Skenderović. O njima matice donose za svakog po jedan zapis – oba u matici vjenčanih. Iz zapisa od 10. studenoga 1726. znamo da je Toma Skenderović toga dana oženio Katarinu kćer Bonaventure Marčetića. Zbog nedostatka drugih podataka zasad se na temelju toga zapisa može pretpostaviti da je Toma bio mlađi od najstarije poznate generacije Skenderovića – Tadije, Fabijana, Marijana, Gašpara i Tobije.

Za Gabrijela Skenderovića znamo samo da je 9. studenoga 1727. godine Nikola Lulić oženio njegovu kćer Mariju. Na temelju tako skromnog podatka ne može se mnogo reći ni o Gabrijelu, pa se zasad samo može pretpostaviti da je i on bio mlađi od Tadije, Fabijana, Marijana, Gašpara i Tobije.

Nakon Gabrijela i Tome Skenderovića u maticama rkt župe u Subotici pojavljuje se Marko Skenderović. Radi se o čuvenom članu porodice Skenderović koji je 1743. godine izabran među prvih 12 doživotnih senatora kraljevsko-komorskog grada Szent Maria (kako je tada imenovana Subotica).¹⁶ Iz zapisa u maticama vidljivo je da je Marko Skenderović također imao mnogobrojnu obitelj, ali nije poznato u kakvim je rodbinskim odnosima bio s prethodnom sedmoricom Skenderovića. Prvi poznati zapis vezan uz Marka Skenderovića potječe iz 5. rujna 1733. godine kada je krštena njegova kćer Marta.¹⁷ Doduše, u maticama krštenih tada se usporedo pojavljuju Marko Skenderović sa suprugom Anom i Marko Skenderović sa suprugom Martom, pa nije jasno radi li se o ženi s dva imena ili o dva Marka Skenderovića. Tako manjak povijesnih izvora ostavlja još neka pitanja bez odgovora.

Među subotičkim Skenderovićima čuva se rodovska genealogija za koju nije poznato kada ju je i tko počeo voditi. Ta je genealogija zanimljiva jer sadrži neke zapise

¹³ IAS, Matična knjiga krštenih, potvrđenih, vjenčanih i umrlih rimokatoličke župe Subotice 1687. – 1756., p. 27.

¹⁴ R. Skenderović, *Povijest podunavskih Hrvata (Bunjevaca i Šokaca)*, 136.

¹⁵ IAS, Matična knjiga krštenih, potvrđenih, vjenčanih i umrlih rimokatoličke župe Subotice 1687. – 1756., p. 24.

¹⁶ R. Skenderović, *Povijest podunavskih Hrvata (Bunjevaca i Šokaca)*, 138.

¹⁷ IAS, Matična knjiga krštenih, potvrđenih, vjenčanih i umrlih rimokatoličke župe Subotice 1687. – 1756., p. 78.

koji svjedoče da je njen stvaratelj imao neke dokumente ili znao za usmenu predaju o subotičkim Skenderovićima koja je vremenom nestala. Prema toj genealogiji svi subotički Skenderovići potječu od Ivana Skenderovića koji je kao takav bio prva generacija i živio je u Subotici već 1680-ih godina. U toj genealogiji ucrtano je da je Ivan imao sedam sinova od kojih je pet poginulo u borbi s Osmanlijama, a jedan da je navodno odselio u okolicu Zagreba. Sedmi od te sedmorice braće ostao je prema genealogiji u Subotici i imao je dva sina koji su predstavljali treću generaciju subotičkih Skenderovića. Također, prema toj genealogiji senator Marko Skenderović i Pavao Skenderović predstavljaju četvrtu generaciju subotičkih Skenderovića.

Nažalost, rekonstrukcija po pokoljenjima na temelju sačuvanih zapisa u subotičkim maticama ne donosi imena niti rodovske odnose prve, druge i treće generacije. Poštujući spomenutu genealogiju moglo bi se utvrditi da Tadija, Fabijan, Marijan, Gašpar i Tobija predstavljaju treću generaciju subotičkih Skenderovića, a za Gabrijela i Tomu Skenderovića teško je odlučiti kojoj bi se generaciji mogli priključiti. Tu je uočljivo da matice rkt. župe u Subotici za treću generaciju donose čak pet sigurnih imena, dok u poznatoj genealogiji subotičkih Skenderovića piše da su bila samo dva brata. Što se tiče rodbinske povezanosti zasad se samo može utvrditi da je u toj rekonstrukciji druge, treće i četvrte generacije Gašpar bio otac učitelja Pavla Skenderovića. Za sve ostale spomenute Skenderoviće još uvijek nije poznata njihova rodbinska povezanost.

Zaključak

Skender-Skenderović je staro bunjevačko hrvatsko prezime. Prema Anti Sekuliću, u Subotici se javlja od 1686. godine, a u maticama Subotice može se pratiti od početka 18. stoljeća. U Dragonošću, turopoljskom selu u blizini Zagreba, žive također Hrvati Skenderovići koje se u povijesnim dokumentima može pratiti već od 1630-ih godina, ali danas još uvijek nije poznato imaju li oni ikakve rodovske veze sa subotičkim Skenderovićima. Predaja o tome da je jedan od Skendera još krajem 17. stoljeća odselio za Zagreb ne može imati veze sa Skenderovićima u Dragonošću jer su oni tamo prisutni već 1630-ih godina, dakle, pola stoljeća prije toga navodnog događaja.

Primjer Nikole Piplice zvanog Skenderbeg iz okolice Imotskog iz 1725. godine, čiji potomci danas nose prezime Skender, dokazuje da se to prezime među Hrvatima pojavilo kao dio tradicije štovanja Skender-bega, albanskog katoličkog junaka koji se borio protiv Osmanlija. Ta je tradicija bila jaka i na prijelazu iz 17. u 18. stoljeće, kada se pojavljuju bački Skenderovići. Štoviše, može se smatrati da je prezime Skender-Skenderović među bunjevačkim Hrvatima nastalo upravo u vrijeme Velikog bečkog rata u kojem su se mnogi pojedinci istaknuli kao vatreni borci protiv Osmanlija, baš kao i Skender-beg.

Prihvati li se da je točna genealogija koja se čuva među subotičkim Skenderovićima, a prema kojoj je rodočelnik svih Skenderovića neki Ivan, može se pretpostaviti da je on živio upravo u vrijeme Velikog bečkog. Iz te genealogije, koja se za

najstarije generacije Skenderovića još uvijek ne može provjeriti drugim povijesnim izvorima, proizlazi da su Ivan i njegovi sinovi bili ratnici koji su se borili protiv Turaka Osmanlija u vrijeme spomenutog Velikog bečkog rata (1683. – 1699.). Stoga se može pretpostaviti da je upravo Ivan imao nadimak Skender ili Skender-beg te su prema njemu i svi njegovi potomci ostali Skenderi, tj. Skenderovići.

Summary

Skender, Skenderbeg, Skenderovići: about the tradition of the root of a Bunjevci family name

Surname Skenderović is common and well-known among Bunjevci from Bačka (Bunjevci Croats). The origin of genera or families has been the subject of interest of many people. Research on the (ethnic) genesis of individual families often begins with the interpretation of their surname. However, unscientific methods or limited knowledge of the history of surname designation often lead to wrong conclusions. Thus, the Bunjevci-Croat surname Skenderović is often perceived as indicating the Muslim or Albanian origin of the Bunjevci surname Skenderović. Although it is undoubtedly true that the root of this surname contains an Albanian version of the name Alexander - Skender, claims that Bunjevci surname Skenderović has Albanian or Muslim roots have no evidence in historical sources. This paper explains the connection between the Bunjevci surname Skenderović and the tradition of worshipping the Albanian hero Skender-beg as a Catholic hero who proved himself in the fight against the Ottomans.

Keywords: Bunjevci, Bačka, surname Skenderović